

Ամեն օր կհրատարակի : — Հատը առ այժմ 20 փարայ է : — Մայրաքաղաքիս մէջ քաժանորդ ըլլալ ուղղը՝ 40 դըշ. պիտի վճարէ 100 թուոց համար . իսկ գաւառաց մէջ՝ 45 դըշ. դարձեալ 100 թուոց համար , թղթատարութեան ծախքէ ազատ ըլլալով : — Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար : — Լրագրի վերաբերեալ նամակ և ուրիշ որեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տնօրէնն ի կոտորանքնուպօլիս Մահմետ փաշա Գաշլուքճի խան վերի յարկը թիւ 9 :

ՀԻՆԿԱՐԹԱՆՈՅ

ԵՒ

ՓՆՆՈՍԵՆՆ

Հայտնի է թէ՛ ասկէք մէկ երկու շաբաթ յառաջ իրրի տարածայնութիւն հրատարակեցինք աղղային Հիւանդանոցի մատակարարութեան արդի վիճակին վրայ մէկ քանի տեղեկութիւններ , խառն ժողովոյ ուշադրութիւնը խնդրելով : Ինչպէս կանխատ գուշակած էինք , մեր այն հրատարակութիւնը խիստ ծանր դալով Փանոսեանի և իւր մէկ քանի վարձկան համախոհներուն , փոխանակ ուղղակի պատասխանելու մեր գրածներուն՝ յարձակեցան մեր վրայ և ամեն նախատինք թափեցին մեր դէմուն : Օրագրոյս 70րդ թուոյն մեր միայն 18 կէտեր նշանակեցինք հարցման ձևով : Փանոսեան և իւր վարձկանք չկրցան հերքել զանոնք , ըստ որում ամենապարզ ճշմարտութիւններեն : Այլ քանիին դէմ քաղկոտուք խօսքեր տեսնք , որոց պատասխանը ինչպէս նաև մեր անձին դէմ եղած վատ անուանօրկութեան անհիմն ըլլալը ապացուցանելու գործը իրեն յետին գործ և արտաքոյրուն խնդրոյ համարելով՝ ուրիշ առթի կըթողուք , և այսօր կանցնիմք մեծարդոյ հասարակութեան իմացունել թէ Փանոսեան

եան ինչպէս կմատակարարէ աղղային Հիւանդանոցը , որչափ անտեղութիւնք ու անպատուութիւնք կգործուին հոն , և թէ՛ քանի հնարիւք կջանայ ծածկել ամենը ու հասարակութիւնը խտրելով անոր ստակը ընդունայն վատնել :

Փանոսեան բոլոր նախկին հոգաբարձութիւնները չարաչար նախատակոծ ընելով և պարծելով թէ ինք միայն կարող եղած է Հիւանդանոցի պատասպարելոց ըստ ամենայնի հանգիստ և բարկեցութիւն ընծայել , իւր անձը և իւր մէկ քանի սիրելիները կպարարէ :

Այս պատճառաւ է որ , աղղասիրաց բարեօրաց ու աղատասիրաց պարագլուխ և անցողի անձնուէր պարծեցող Փանոսեանը կըստմոտի երբ Հիւանդանոցի վրայ աղղային օրագրոյ մը մէջ դիտողութիւններ կամ հարցումներ կտեսնէ : Փանոսեանի խիստ կուշայ ճշմարտութիւններ ընել . այն Փանոսեանի՝ որ մինչև հիւանդանոցի և պատրիարքարանի մատակարարութեան յանձնառու եղած օրը կրողար կողէր թէ աղղային ամեն խնդրոց վրայ բացարձակ անվիհեր և անաչառ խօսելու են աղղային լրագիրը : Փանոսեան կմոռնայ իւր երկնամբարձ գոռում՝ գոչումները և հիմա չուղէր որ իրեն մատակարարութեան ժամանակ Հիւանդանոցի վրայ

բան մը գրուի: Այնպիսի Վիկդատորու-
թեան փորձ մ'է այս, զոր խայտառակել
մեզ իբրեւ հրապարակական գրչի նման-
կան պարտաւորութիւն է: Թողողւ որ
Փանոսեան այսօր ուրիշ վաղն ուրիշ և
վաղանդ տարբեր սկզբունք մը քարոզե-
լով, ազդին վրայ բռնանայ, երբէք հնա-
րին չէ: Ինչի և պատուոյ դէմ է Հայոց
ազգ մը անսկզբունք ու յանդուգն Փանոս-
եանի մը ձեռքը խաղալը տեսնել, ու
տակաւին լռել: Փանոսեան միայն մնաց
ազդային խնդրոց վրայ խօսելու իրաւունք
ունեցող: Մեր ալ իբրեւ ազգային ան-
հատ, իբրեւ հրապարակական գրիչ այս-
պիսի իրաւունք մ'ունենալու պաշտօն ու-
նինք, մենք ալ քիչ շատ զուժ ու զո-
րով ունինք, և ահա՛ ստիպուած եմք ո՛չ
ևս լռել, և խարդախութեան սև վարա-
զայրը բոլորովին պատռելու սկսիլ այսօր,
որուն տեսարանները քիչ նողկանք ու
ցաւ չպիտի պատճառեն զթոռ Հասարա-
կութեան, և Փանոսեանի ինչ ըլլալը պի-
տի իմացունեն:

Այս անգամ չենք հարցուներ, այլ
հաստատական կերպով կ'իօսուիք, և պատ-
րաստ եմք Փանոսեանը ե՛րբ, ո՛ւր, ո՛ր
պարագայի մէջ և ո՛ր կէտի վրայ և ո՛ր
ատենի առջև ուղէ նէ մեր գրածները ա-
պացուցանելու:

70 րդ թուով նշանակողալ 18 կէտե-
րուն վրայ ահա կ'աւելցունենք:

ԺԹ. — Իրաւ է որ յիմարապահ (թի-
մարխանէճին) որուն յանձնուած է թըշ-
ուառ յիմարներուն հսկողութիւնը, ամեն
գիշեր գինով է:

Ի. — Իրաւ է որ ամսոյ 2 ին յիմա-
րանցի մէջ Հարութիւն Տօնիկեան անուն
պանդուխտ խելագարը սարսափելի ձեծի
տակ մեռեր է: Այս եղիկի նահատակին
անմեղ արեան համար Փանոսեան պա-
տախանադուռ է առաջի Աստուծոյ և մարդ-

կան: Ահա է վերադոյժ յարգոյ Պ.
Նիկողոսի հետեւալ խօսքը որ խեղճին
մարմինը յօշոտել (բարչաւամիշ ընել)
ուզուած ատենը ըսեր է. այսինքն թէ՛
յօշոտել պէտք է, որովհետեւ մարմնոյ վրայ
հոսնած հաւաղանի դժոխային հարուածաց
դեղերը հերիք են անսր յանկարծամահ ըլլալուն
պատճառն իմացունելու:

ԻԱ. — Իրաւ է որ ննջեցեալք հոգե-
տան մէջ գտնուած ատեն յօշատման
պատճառաւ մկներուն կեր կըլլան, և
Պալատեանի երբ իմաց կըտրուի՝ կ'ա-
տախանէ թէ չէ՞ որ պիտի թաղուին:
Ո՛հ, Փանոսեան, աղքատասէ՛ր Փանոս-
եան, ա՛յսչափ յարգ տալու է մեր տա-
ռապեալ ազգայնոց վերջին մնացորդնե-
րուն: Կատու կըբուի հեգետան մէջ, որ
ննջեցելոց մարմինները մկանց զաղիր ճի-
րաններէն ազատ մնան, և ծակերը կիրով
կըցցուին: Պատրիարքարանը կիւանայ և
հրաման կընէ որ յօշատման սովորու-
թիւնը վերնայ, բայց Պալատեան դար-
ձեալ կշարունակէ դաղանի կերպիւ:
Պալատեան, մեր դժբաղդ ազգայնոց զըլ-
խոն վրայ սովորելու ելեր ևս սափրչու-
թիւնը...

ԻԲ. — Իրաւ է որ նոյ. 29 ին տես-
նուեր է թէ անառականցի անկողիննե-
րուն տակը որդերը կ'վնտան, զոր տիկին
Պալատեան տեսնելով կ'երեւայ թէ ծաղուլ
համար ըսած ըլլայ թէ «Ծօ, պանէցէ՛ր
դո՛ւք» և ինչ որ երբեք անշուշտ Փանոսեան
էրեւ... Այս է տիկնոջ գորովոյն չա-
փը:

ԻԳ. — Իրաւ է որ Պալատեանը կտնօ-
րինէ անկելոց և աղքատանցի զառամե-
լոց ցերեկները չոր հաց տալ, վասն զի
անոնք մերձ ի մահ են, կըսէ:

ԻԴ. — Իրաւ է որ Փանոսեանի ընտ-
րած զանձապահը՝ Փիլիպպոս աղբարը ա-
մեն գիշեր ժամը 2 1/2 ին գինովութենէն

ինքզինքը կորուսած՝ հազիւ Հիւսնդանոց կիյնայ, 'Եւ այն ինքն Ղալստեան քանի՛ քանի՛ անգամ յանդիմանած է զինքը այս մոլութեանը համար: "Ղուրս ըրէք սա անպիտանը", կ'սուայ Ղալստեան: Կզարմանալը, փանոսեա՛ն, որ քո լիազօր փոխանորդիդ այս աստիճան յանդիմանածը դու տակաւին կ'զործածես:

ԻԵ.—Իրաւ է որ տօբթոր Ղալստեանը՝ որ այսչափ ժամանակ հայ ազգին հացն ու ստակը հանդերձ ամենայն պարագայիւք մինչև ցյառ կ'փայլէ, չարաչար կ'նախատէ հայ ազգը: "Ա՛յ տէն հայերը, կ'սուայ, խմորին դէշ է, ստախօսս և եղեռնապործ մարդիկ: Եմերիկայի սև գերիներուն հաւասար եք. ձեր Պատրիարքն ու Եփէնտիներն ալ առանկ են. անպիտան ժողովուրդը" Ե՛, Ե՛:

Հայեր, տակաւին պահէ՛նք այսպիսի ապաշնորհ և կեղծ հայ մը մեր գրկաց մէջ:

ԻԶ.—Իրաւ է որ փոխ—անօրէնին փոխը պոխնքն Ե. Տամկաճեանը դրամական հասցիւթները իւր զրպանը լեցնելով, և անմիջապէս սեղանաւորին՝ վազողունելով, պակաս ոսկիներու կ'փոխանակէ և այնպէս կ'մատակարարէ: Փանոսեա՛ն, ո՛ւր զըրուած է այս փոխանակութենէն յառաջ եկած շահուն ճշդութիւնը...:

ԻԷ.—Իրաւ է որ օխան 30 փարայի ալ կերբուի, սակայն ստակը շատ ժամանակ անվճար մնալով՝ փոխանակ ստակի աղը հոտ կ'արուի, մինչդեռ փոխտնօրէնը փանոսեանի կողմանէ իրեն համար շնորհուած վարկին (զրէտի) զօրութեամբ կ'արող ըլլալու էր ստակ ճարել և աժան գնով բերուած աղը հոտ չըարձուենէլ, ըստ որում ամէն մարդ գէտէ թէ աղին օխան 60 փարայ է:

ԻԸ.—Իրաւ է որ բոլոր մոմարանի յարկը 'Բնակարան բժշկի' անունով

Ղալստեանի և իւր կնկանը յատկացած է: Եմականներէ, կերակուրի ծախքէ զատ, մոմարանի մէջ երեք սննեակ զարգարուած են առ նուազն 1500 զուրուշ ծախքով: Կարծես թէ ազգային Հիւանդանոցը տօբթոր Ղալստեանի և իւր բնտանաց յատկացած է հիւայ:

ԻԹ.—Իրաւ է որ մեծարգոյ տօբթոր Ս. Իւթիւճեան Հիւանդանոցէն ճամբուած է փանոսեանի փարիզէն եկած առաջին օրը: Իւթիւճեանը՝ որ առանց վարձուց և անձնուիրաբար կ'ծառայէր: Չեմք զիտեր թէ այս անձնուէր ծառայութեան վերժուելուն գաղանիքն ի՞նչ է...:

Լ.—Իրաւ է որ որբերուն կրթութեան ու դաստիարակութեան փափուկ պաշտօնն ունեցող վարժուհին ամիսներով գաղանի յարաբերութիւններ կրնէ մէկ երկու երիտասարդաց հետ, և վերջապէս չկրնալով զինքը զսպել՝ տօբթոր Ղալստեանի տիկնոջ կողմանէ Հիւանդանոցի քահանային միջոցաւ երիտասարդաց մէկուն կ'առաջարկուի զվարժուհին կնուծիւն առնուլ. սակայն կ'մերժուի:

Փանոսեա՛ն, ցաւալի կէտ մը չէ՞ այս քեզի համար:

ԼԱ.—Իրաւ է որ Կէտիկ փաշայ Ս. Տիրուհի անուն ձեր կին մը մեռնելով, իւր բոլոր կարասին և մէկ քանի պարտամուրհակ և Սահմուտիյէ ոսկիներ յանուն ազգին իրրեւ աւանդ կ'յանձնուին փանոսեանի: Եմանակ մը յետոյ, ժառանգորդք երեան եղնելով իրենց ժառանգական իրաւունքը կ'պահանջեն կառավարութեան դիմելով, ուսկից պատրիարքարանի դատաստանական խորհրդոյ կը յանձնուի: Խորհուրդը քննելով ժառանգորդաց իրաւունքը՝ կ'հաստատուի, և հրաման երթալով Հիւանդանոց՝ կ'արասին և պարտամուրհակները կ'ըտրուին, իսկ ոսկի-

ներք՝ որ աղղային տումարներուն և ո՛չ մէկուն մէջ արձանագրուած են և ժա-
նոսեանի գրպանը թափուած են , տակա-
ւին չեն յանձնուեր :

ԼԲ. — Փանոսեան՝ Փարիզէն դառ-
նալէդ անմիջապէս յետոյ հրատարակեցիր
թէ՝ Եւրոպայի մէջ 17 հազար այսչափ
ղբ յանուն ազգին հաւաքած ես , և թէ՝
մէկ մասով Հիւանդանոցի համար մեքենաներ
դնած և մէկ մասն ալ Փարիզէն հոս ղըր-
կած ես : Գիտցիր , Փանոսեան՝ , որ չհա-
ւարակութիւնը խմենայն անհամբերու-
թեամբ կուզէ զիտնալ թէ՝ այդ ստակը
որոցմէ՞ ընդունած ես , թէ՝ առած մեքե-
նաներդ ի՞նչ են և ազղային ո՞ր տումարին
մէջ արձանագրուեցան , և թէ՝ Փարիզէն
ղրկած ստակը որչափ էր և ինչու՞ տո-
մարներուն մէջ չարձանագրուեցան :

Սակայն , եթէ ասոնք ալ մեր հրա-
տարակէլէն ետքը չարձանագրուին , ինչ-
պէս ուրիշ այսպիսի գործողութիւններ
կըլլանկոր ձեր հրատարակութեանց շնոր-
հիւ , քու արժեքդ այն ատեն աւելի աղէկ
կճանցուի :

ԼԳ. — Փանոսեան , կալաթիոյ դետին շե-
նութեան համար Մարկոսեան մեծ . Գրի-
գոր Էֆէնտիի քով աւանդ գտնուած 150
ոսկին՝ զոր դու թախանձանօք և խառն
ժողովոյ շնորհիւ առիր Եւրոպա երթա-
լէդ յառաջ , աղղային ո՞ր տումարին մէջ
արձանագրեցիր . և՛ Եւրոպա ուղեորած
ատենդ որո՞ւ աւանդ ձգեցիր , և՛ եթէ մե-
կուն ձգեցիր , ձգելդ որո՞ւ իմացուցիր ,
որպէս զի — Ըստուած մի արացե՛ — եթէ
հոն մեռնելու ըլլայիր՝ Ազգը իւր ստակին
որո՞ւ քով ըլլալը զիտնար և միայն ձեր
կորստեան վայ ցաւեր :

ԼԴ. — Փանոսեան , միթէ խարդախու-
թիւն չէ՞ պարտատէրներուն առանց ստակ
տալու հաշիւը դրել . անուակի տումարին
մէջ վճարեալ գրելով , և միւս կողմանէ

միւսնոյն տումարին մէջ ձենէ փոխատու-
թիւն նշանակելդ : Ինձ կերեայ թէ , Եւ-
րոպա հաւաքուած ստակը Հիւանդանոցի
համար գործածուած ցուցունելու դիտմամբ
այդ ընթացքը բռնած ըլլալու ես :

ԼԵ. — Փանոսեան , այս եթէն ամիս է
ինչու՞ ընդհանուր հաշիւ չես հրատարակեր
Ի հարկէ այս զանցառութեանդ մէկ դադու-
նէքը կայ : Սակայն հասարակութիւնը հա-
շիւ կպահանջէ , հաշիւ ընդհանուր և
ո՛չ մասնաւոր :

(Պէտք չարդարեմ :)

Օրագիրս ձեռքէ ծախուելէ զատ ,
առ այժմ՝ կգտնուի նաև Մահմուտ փա-
շա Գալըզճի խանի քովի զբաղաւառին
խանութը , Մէրճոնը Սարգարեանի և
Չաքմաքճըլար — Եօզուշու Օհմէդիլիւ
խանի տակը 106 թիւ Գալաֆեանի խա-
նութները . Գահէ՛ դափու՛ Ի՛հնիսաղի
դէմի զբօսարանը . Պէշիկթաշ՝ ծխա-
վաճառ Պետրոս աղային խանութը :
Տակաւ ին ուրիշ տեղեր ալ պիտի որոշ-
ուին :

Գրախաճառ Պ. Գալաֆեանը երկ-
րորդ անգամ տպել տալով Երամեան օ-
րացոյցը հանդերձ յաւելուածովք , դինն
ալ 100 էն 60 փարայի իջեցուցած է :

Գալաֆեանի խանութը հիմայ Չադ-
մազճըլար — Եօզուշու Օհմէդիլիւ —
խանի տակը 106 թիւ խանութը փոխա-
դրուած է Մահմուտ — փաշայէն :

ՏԵՐԵՆ ԵՒ ՏԵՐ
Հ. Ս. ԱՆՃԱՆՃԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. Ե. Ե. ՄԵՆՇՆԵՆ